

ภาวะผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 Local Leadership in The 21st Century

พระพลากร สุมงคัล (อนุปันธิ),¹ พระครูปริยัติ วรเมธี,²
สยามพร พันธไชย³ และ พระมหาไทยน้อย สलगสิงห์⁴
PhraPhalakorn Sumangalo (Anupan),¹ Phrakhrupariyat Woramathree,²
Siamporn Panthachai³ and PhramahaThainoi Salangsing⁴

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป็นไปอย่างต่อเนื่องทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนการบริหารท้องถิ่นก็เช่นกันจำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องคุ้มครองอธิปไตยและทางด้านสังคม ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงจะนำองค์กรประสบผลสำเร็จและบรรลุผลตามภารกิจได้ ต้องรู้จักหาวิธีในการจัดการกับความหลากหลายที่มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ผู้นำจะต้องมีการตัดสินใจที่รวดเร็วมากขึ้น เข้าใจถึงการพัฒนาแนวทางใหม่ๆ ยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เข้าใจและเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น และสามารถนำแนวความคิดที่หลากหลายของประชาชนมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ร่วมกันให้ดียิ่งขึ้น ผู้นำที่ดีต้องประกอบไปด้วยการมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงาน มีการตัดสินใจที่รักความยุติธรรม มีความรู้และสติปัญญาตลอดทั้งวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดี มีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอเป็นผู้กล้ายอมรับผิด ยึดหลักทศพิธราชธรรมประจำใจมีจิตใจโอบอ้อมอารี เป็นผู้มีความรู้คู่ด้วยคุณธรรม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำท้องถิ่น ศตวรรษที่ 21

^{1,2} อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

^{3,4} อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

^{1,2} Lecturers, Department of Public Administration Mahachulalongkornrajavidyalaya University College, Buddhist College Roi Et

^{3,4} Lecturers, Department of Public Administration Mahachulalongkornrajavidyalaya University College, Buddhist College Roi Et

Abstract

Changes in the 21st century is going to continue the social, economic, political, as well as the local administration as well. Organizations need to protect sovereignty and social. Executives with high leadership will lead the organization successfully and fulfill its mission. Must know how to handle a greater variety. Changes to rapid technological globalization. Leadership needs to be decided more quickly. Understanding the development of new approaches to accept the innovations that changed in a good way. Understandable and accessible to more people. And can lead to a variety of concepts to define a common strategy even further. Good leaders must be equipped with the intelligent. Building relationships between individuals is subordinate. To the idea of others to honor colleagues. A good decision Love justice. Knowledge and wisdom throughout the emotional maturity as well. Are monitored regularly as the brave concession. Virtues of the principle that a liberal mind. A knowledgeable partner with integrity.

Keywords: Local Leadership, The 21st century

บทนำ

ปัจจุบันโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตอันเนื่องมาจากผลการเปลี่ยนแปลงหลายประการ บทบาทของผู้นำท้องถิ่นก็เช่นกัน ในแต่ละกาลสมัยย่อมขึ้นอยู่กับภารกิจและความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศตวรรษที่ 21 สังคมชุมชนมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้นำท้องถิ่นจึงต้องได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในอนาคตผู้นำท้องถิ่นจึงมีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินงานภารกิจของท้องถิ่นทั้งการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์สภาพแวดล้อมทางด้านสังคมเมื่อสังคมโลกเชื่อมโยงสัมพันธ์กันมากขึ้น

ทำให้ลักษณะความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดปะทะกันขึ้น องค์ความรู้มีอย่างมากมายเชื่อมโยงถ่ายทอดจากที่ไกล เรียกได้ว่าสังคมโลกเปิดกว้างทางองค์ความรู้ และในยุคปัจจุบันสังคมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก นักคิดในแวดวงต่างๆ ของโลกและไทยต่างให้ความสนใจกับสภาพสังคมเป็นอย่างยิ่ง นักคิดทั้งหลายเรียกสังคมของมนุษยชาติในอนาคตว่า ยุคคลื่นลูกที่สาม (The third wave) โดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะ “ทั้งโลก” (Global) ไม่ว่าจะในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น โดยมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นตัวขับเคลื่อน

สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่จุดเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ เมื่อประชาชนเริ่มต้นตัวและสนใจความเป็นไปของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สภาวะดังกล่าวมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประเทศชาติให้ข้ามพ้นสถานการณ์วิกฤต (ดวงตา ราชอาณาจักร, 2559) ทิศทางของผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีการพัฒนาในมิติด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชน การเรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (รณิดา มนต์ขลัง, 2559) การปกครองท้องถิ่นเกิดจากความจำเป็นในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะโดยรัฐบาลส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคได้กระจายอำนาจในการตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการบางส่วนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับสภาพปัญหาวิถีชีวิต จารีตประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ ได้มากกว่า นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจโดยตรงในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นอีกด้วย (เฉลิมพงศ์ มีสมนัย, 2548) จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตามที่ William A. Robson (1981) กล่าวว่า “การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศที่รัฐจัดตั้งขึ้นโดยมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) แต่ต้องไม่มากจนมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ ซึ่งมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์กรที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความมุ่งหมายของ

การปกครองท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นค่านิยมที่ยึดการปฏิบัติเป็นฐานของผู้นำท้องถิ่น ในศตวรรษที่ 21 ต้องประกอบไปด้วย 7 คุณลักษณะ ดังนี้ (1) กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Visioning Together) (2) นำร่วมกัน (Leading Together) (3) เรียนรู้ด้วยกัน (Learning Together) (4) สร้างชุมชน (Building Community) (5) พัฒนาพลัง (Developing Energy) (6) ปฏิบัติการร่วมกัน (Acting Together) และ (7) มีการสื่อสาร (Communicating)

การปกครองส่วนท้องถิ่นมี 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ 1) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศทุกจังหวัด มี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 2) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการไม่เหมือนกับรูปแบบทั่วไป จะมีขึ้นเป็นกรณี ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เช่น เมืองหลวงหรือเมืองท่องเที่ยว ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้รูปแบบทั่วไปมาใช้ในการปกครอง ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาที่เป็นประเภนี้ ตำแหน่งทางการบริหารของผู้นำท้องถิ่น ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีผู้บริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ใน เทศบาล มีผู้บริหารคือ นายกเทศมนตรี ในองค์การบริหารส่วนตำบล มีผู้บริหารคือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในกรุงเทพมหานคร มีผู้บริหารคือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในเมืองพัทยา มีผู้บริหารคือ นายกเมืองพัทยา สำหรับคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีต้องประกอบไปด้วยการมีความคิดสร้างสรรค์สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชามีการตัดสินใจที่ตีความยุติธรรมมีความรู้และสติปัญญาตลอดทั้งวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงานมีความคิดริเริ่มและเข้าใจกิจกรรมต่างๆ อย่างกว้างขวางมีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอเป็นผู้กล้า ยอมรับผิดและเป็นบุคคลที่อำนวยความสะดวกที่ดีทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ควรรู้จักหาวิธีในการจัดการกับความหลากหลายที่มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี ในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้นำจะต้องมีการตัดสินใจที่รวดเร็วมากขึ้น เข้าใจถึงการพัฒนาแนวทางใหม่ๆ เข้าใจและเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น และสามารถนำแนวความคิดที่หลากหลายของประชาชนมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ร่วมกันให้ดียิ่งขึ้น

บทบาทผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21

การที่รัฐหรือประเทศจะดำรงอยู่ได้นั้น คนในสังคมจำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องคุ้มครองอธิปไตยและคนในสังคม องค์กรที่รัฐหรือประเทศต่างๆ ได้จัดตั้งขึ้นในลำดับแรกๆ จะได้แก่องค์กรทางปกครอง และการดำเนินงานขององค์กรในทางปกครอง จำเป็นต้องมีวิธีการบริหารจัดการที่ดีจึงจะสามารถคุ้มครองป้องกันประชาชนพลเมืองและอธิปไตยของรัฐได้เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรทางปกครอง ได้แก่ การสร้างความอยู่ดีกินดีให้ประชาชนพลเมืองของตน ฉะนั้นองค์กรทางปกครองจึงต้องพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ประชาชนพลเมืองมีสภาวะความเป็นอยู่ที่ดี (Well Being) การที่รัฐจะพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนพลเมืองได้ดีนั้นรัฐหรือประเทศนั้นจำเป็นต้องพัฒนาวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขึ้นมา (เฉลิมพงศ์ มีสมนัย, 2548) ตามที่ (พระพลากร สมงคโล (อนุพันธ์), 2557) กล่าวไว้ว่าการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดจากเหตุผลความจำเป็นในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้ทันต่อการแก้ไขปัญหาและตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุข ทั้งการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกระทำได้รวดเร็วและสอดคล้องกับสภาพปัญหา วิถีชีวิต จารีตประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นนั้น ตลอดทั้งเป็นการส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สรุปว่า บทบาทผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 คือ การรู้จักหาวิธีการจัดการกับความหลากหลายในการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยี โดยการขับเคลื่อนบูรณาการแนวคิด การพัฒนาชุมชน การพัฒนาองค์กรเข้าถึงการพัฒนาแนวใหม่ๆ รวมถึงการส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นให้เข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย

คุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดี

ผู้นำหมายถึง ความสามารถที่สามารถชักจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเพื่อทำให้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้บรรลุผล ซึ่งการที่ผู้นำจะสามารถชักจูงใจให้กลุ่มบุคคลหรือบุคคลปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเพื่อทำให้

เป้าหมายบรรลุผล นอกจากผู้นำจะต้องมีเทคนิคการเป็นผู้นำแล้ว ยังจะต้องมีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ดีอีกด้วย (จุมพล นนินพานิช, 2551) กล่าวว้าต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) มีความคิดสร้างสรรค้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค้มักมีคุณสมบัติดังนี้ คือ มีแรงจูงใจสูงอยากรู้อยากเห็น ละเอียดอ่อนต่อปัญหา มีความคิดคล่องแคล่วยืดหยุ่นเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม มีความสามารถในการตีความและเตรียมการต่างๆ มีอารมณ์ขัน ใช้ถ้อยคำได้คล่องแคล่วนับถือตัวเอง ชัยัน รู้จักตนเอง เป็นต้น การมีความคิดสร้างสรรค้เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งสำหรับผู้นำเพราะใช้การกระตุ้นเร้าใจให้ผูปฏิบัติงานอยากปฏิบัติงาน

2) มีการตัดสินใจที่ดี หมายถึง การตัดสินใจปัญหาต่างๆ ในทางที่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริง โดยมีข้อผิดพลาดน้อย นั่นหมายความว่าในการตัดสินใจแต่ละครั้ง จะต้องได้มีการศึกษาปัญหาต่างๆ ก่อนมีเหตุผลที่ดีและทำลงไปด้วยความระมัดระวัง คำนึงถึงปัญหาที่เกิดจากความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นข้างหน้า และเมื่อตัดสินใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดหลังจากได้ศึกษาปัญหาอย่างดีแล้วจะต้องกระทำลงไปด้วยความเด็ดเดี่ยว

3) มีความยุติธรรมมีความเห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน ความยุติธรรมคือ การปฏิบัติตนเป็นกลางไม่เอนเอียงในการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือเป็นโทษต่อผู้หนึ่งผู้ใด ความยุติธรรมในที่นี้ก็คือความเที่ยงธรรมนั่นเอง ไม่เกี่ยวกับความยุติธรรมทางกฎหมายเพราะความยุติธรรมในแง่กฎหมายพลิกแพลงได้สำหรับความเห็นอกเห็นใจนั้นประกอบไปด้วยความเมตตา กรุณา ปราณิ สงสารเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในลักษณะนี้ไม่เสียประโยชน์กับส่วนรวม ผู้นำที่คอยเอาใจใส่ในเรื่องทุกข้เรื่องสุขของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือใต้ปกครองมากจะเป็นเครื่องช่วยผูกมัดจิตใจกันและกันผลที่ได้คือจะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือใต้ปกครองทำงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ดี

(พยอม วงศ์สารศรี, 2540) ได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีว่ามี 10 ประการ คือ

1. มีความรู้และสติปัญญา
2. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
3. มีความเข้าใจกิจกรรมต่างๆ อย่างกว้างขวาง
4. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
5. มีทัศนคติที่ดีด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์
6. มีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ
7. มีความคิดริเริ่ม

8. เป็นผู้กล้ายอมรับผิด
9. ให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงาน
10. เป็นผู้ฟังและอำนวยความสะดวกที่ดี

(รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544 : 45) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำไว้ว่า ผู้นำที่ดีมักมีคุณลักษณะเฉพาะอย่างที่เหมือนกัน และมีคุณลักษณะบางประการที่เหนือกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้นำ คนที่เป็นผู้นำนั้นจะต้องมีคุณลักษณะบางประการที่แตกต่างจากบุคคลธรรมดา มีดังนี้

1. เป็นบุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ
2. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา
3. จูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตามการติดต่อสื่อสาร
4. มีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์กรและบุคลากร
5. สร้างอิทธิพลต่อกลุ่มและสามารถนำกลุ่มให้ปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายขององค์กร

เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมนุษย์จึงต้องมีกฎเกณฑ์ในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์กฎเกณฑ์นี้คือ กฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม ศาสนา และจารีตประเพณี ดังนั้นผู้นำที่ดีจึงต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติอย่างเข้มงวด เพื่อเป็นการปลูกฝังความคิดและทัศนคติด้านคุณธรรมจริยธรรม (พระพลการ สมวงศ์โล (อนุพันธ์), 2559 : 287)

สรุปว่า คุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีต้องประกอบไปด้วยการมีความคิดสร้างสรรค์สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชามีการตัดสินใจที่ดี รักความยุติธรรมมีความรู้และสติปัญญาตลอดทั้งวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงานมีความคิดริเริ่มและเข้าใจกิจกรรมต่างๆ อย่างกว้างขวางมีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอเป็นผู้กล้ายอมรับผิดและเป็นบุคคลที่อำนวยความสะดวกที่ดีทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย

บางท่านถือว่าเป็นแบบเดียวกันกับภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative Leadership) ถือเป็นภาวะผู้นำรูปแบบหนึ่งที่สมาชิกของกลุ่มมีบทบาทการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ สมาชิกกลุ่มผู้นำแบบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามากกว่า และจะไม่เน้นถึงการใช้อำนาจหน้าที่ หรือก่อให้เกิดความเกรงกลัวในตัวผู้บังคับบัญชา หากแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีโอกาสแสดงความคิดเห็นและพูดคุยด้วย ในการปฏิบัติงานบริหารของผู้นำชนิดนี้มักจะเป็นไปในทำนองที่ว่า สิ่งต่างๆ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงมักให้โอกาสทุกฝ่ายเข้ามาร่วมพิจารณา ซึ่งอาจจะกระทำโดยมีการประชุมหรือจัดตั้งคณะกรรมการ เป็นต้น ผู้นำชนิดนี้จะพยายามส่งเสริมให้มีการแสดงออกทางความคิดเห็นได้ และมีโอกาสร่วมตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ได้ด้วย ผู้มีบุคลิกประชาธิปไตยนั้นมักได้แก่บุคคลซึ่งมีความคิดเห็นเป็นของตนเองไม่นิยมการยอมตามความคิดเห็นผู้อื่น เป็นคนที่ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ง่าย มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ มองโลกในแง่ดี มีศรัทธาและความหวังต่อชีวิต รู้จักประนีประนอม ไม่ชอบตัดสินปัญหาข้อขัดแย้งด้วยการใช้คำสั่งรุนแรง มีขันติธรรม อดทนรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง การมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่มีมากมีการเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานได้เสนอความคิดเห็นหรือคำแนะนำต่างๆ เป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับ เมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น

ผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศสะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเองด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลกใจที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการเมือง การบริหารองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นหลายประการ ได้แก่ (อรทัย ก๊กผล, 2552) 1) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกท้องถิ่น 2) การเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร และรายงานผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) การให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ และ 4) การให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งการลงประชามติท้องถิ่น

สรุปว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับผู้อยู่ได้บังคับบัญชา และจะเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชามีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีโอกาสร่วมตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ได้ด้วย และให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ การให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งการลงประชามติท้องถิ่น

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

สภาพของโลกปัจจุบันเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นี้ ถ้าเราติดตามข่าวสารข้อมูลจะพบได้ว่าทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ครอบครัว วิถีชีวิตมีแนวโน้มไปในทางที่มีวิกฤตหรือเรียกได้ว่าปั่นป่วน เราจะพบปัญหาต่างๆ มากมาย และมีแนวโน้มที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวร้ายลง สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่จุดเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญเมื่อประชาชนเริ่มตื่นตัวและสนใจความเป็นไปของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนสภาวะดังกล่าวมีส่วนต่อการขับเคลื่อนประเทศชาติให้ข้ามพ้นสถานการณ์วิกฤติ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากการนำการเปลี่ยนแปลงเป็นความรับผิดชอบของผู้นำที่สำคัญ และเป็นที่ต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูง มีความจำเป็นที่ต้องกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และการจะนำการเปลี่ยนแปลงเพื่อสู่เป้าหมายสิ่งที่ดีกว่าในสภาวะที่โลกกำลังเผชิญกับวิกฤติการณ์ในแทบทุกๆ เรื่อง และกล่าวกันว่า ถ้าเราไม่สามารถปรับตัวเองหรือเปลี่ยนแปลงตัวเองเราก็อาจจะไม่รอด หรือถึงขั้นอาจจะต้องสูญเผ่าพันธุ์ได้ (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2556)

อย่างไรก็ตาม ถ้ามนุษย์เราไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่ทำให้เราจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยทั่วไปเราก็ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรืออาจต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ดังคำกล่าวที่ว่า “นกไม่เห็นฟ้า ปลาไม่เห็นดาว” ดังที่ท่าน (พุทธทาสภิกขุ, 2554) ให้ความหมายว่า ถ้าคนไม่รู้ตัวว่าอากาศและสภาพแวดล้อมที่มีนอยู่กำลังมีมลพิษหนักหรือปลาไม่รู้ตัวว่าน้ำที่มีนอาศัยอยู่กำลังเน่า พวกมันไม่ได้เตรียมตัวที่จะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ได้ปรับตัวให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง หรือหาที่อยู่ใหม่ โดยเฉพาะจำฝูงหรือตัวผู้นำ มีความสำคัญที่จะต้องเรียนรู้ก่อน เพื่อริเริ่มเปลี่ยนแปลงที่ตัวเองก่อนและต้องกระตุ้นให้ตัวอื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงตามเพื่อที่จะนำตัวอื่น ไปสู่ที่ใหม่ที่ดีกว่าเดิมผู้นำจำเป็นต้องเป็นผู้ริเริ่มทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เหมือนกับเป็นหยดน้ำหยดแรก ที่กระจายออกไปทำให้เกิดวงอิทธิพลแผ่ออกไปรอบๆ และความสำเร็จในการนำการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องอาศัยพฤติกรรม หรือการกระทำหลายๆ อย่างของผู้นำ เช่น พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองในองค์กร การบริหารจัดการ การจูงใจ การสร้างอารมณ์ทางบวกและความกระตือรือร้นมีชีวิตชีวา การให้ผลตอบแทน การสนับสนุน รวมถึงการให้คำแนะนำช่วยเหลือในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม แต่อิทธิพลนั้นเป็นการให้อำนาจแก่ผู้ตามให้กลับกลายมาเป็นผู้นำ และผู้ที่เปลี่ยนแปลงหน่วยงานในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงองค์กร ดังนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงได้รับการมองว่าเป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวม และเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของผู้นำในระดับต่างๆ ในหน่วยงานย่อยขององค์กรผู้นำจะมีการถ่ายโอนหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจที่สำคัญ และขจัดข้อจำกัดการทำงานที่ไม่จำเป็นออกไป ผู้นำมีการดูแลสอนทักษะให้แก่ผู้ตามที่มีความจำเป็นต้องแก้ปัญหา ต้องการการริเริ่ม การกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญ การกระตุ้นการแข่งขันความคิด การตระหนักในข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม รวมทั้งส่งเสริมการแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์ในการบริหารความขัดแย้งต่างๆ ผู้นำจะทำการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร และระบบการบริหาร เพื่อเน้นและสร้างค่านิยมและวัตถุประสงค์หลักขององค์กร (โสภณ ภูเก้าล้วน, 2559) <https://www.gotoknow.org/posts/108887>

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) จึงประกอบไปด้วย

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) หรือการมี

คุณลักษณะพิเศษ (Charisma) ที่มีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหาร
อารมณ์และมีจริยธรรม

2. การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) เป็นการจูงใจให้เกิด
แรงบันดาลใจในการทำงาน โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การสร้างเจตคติและการคิด
ในแง่บวกและกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team Spirit) ให้มีชีวิตชีวา

3. การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) เป็นการกระตุ้นความ
พยายามของผู้ตาม เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ เพื่อการตระหนักรู้ในเรื่องปัญหา
กระตุ้นให้มีการตั้งข้อสมมุติฐาน เปลี่ยนกรอบการมองปัญหา และมีการแก้ปัญหาอย่าง
เป็นระบบ

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration)
เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลในฐานะที่เป็นปัจเจกชน การเอาใจใส่ดูแลคำนึงถึง ความต้องการ
และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการติดต่อสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีการแนะนำ
และการมอบหมายงาน มีการพัฒนาหรือสนับสนุนในการทำงานเพื่อให้บุคคลสามารถ
บรรลุเป้าหมายของส่วนตนและส่วนรวม

5. เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะนึกถึงสิ่งที่ตัวเองเคยทำผิดพลาด
ในฐานะที่เป็นบทเรียนและพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตัวเองตลอดเวลา

6. มีความสามารถที่จะเผชิญกับความสลับซับซ้อน ความคลุมเครือ และความ
ไม่แน่นอน ตลอดจนมีความสามารถในการเผชิญปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

7. เป็นผู้มองการณ์ไกล โดยมีความสามารถในการคาดการณ์ไปข้างหน้า
ทั้งในด้านโอกาสและอุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถที่จะทำให้เกิดความหวังและความฝัน
ของทีมงานกลายเป็นจริง

สรุปว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) หมายถึง
ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการบริหารงาน เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพล
ต่อผู้ตามและผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงาน
ให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูง
ขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม
จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขา ไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคม
ผู้นำจึงจะดำเนินการเป็นผู้บริหารความเปลี่ยนแปลงโดยการตรวจวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
ระบุการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง กำหนดและมอบหมายความรับผิดชอบซึ่งกระบวนการ

ที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน จะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์

ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำตามสถานการณ์ได้ให้ความสำคัญในสถานการณ์ที่เป็นวุฒิภาวะ (Maturity) ของบุคคลเพียงอย่างเดียวในการวิเคราะห์ธรรมชาติของสถานการณ์โดยวุฒิภาวะ ให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถที่ตั้งเป้าหมายไว้สูง แต่อยู่ในวิสัยที่สามารถนำมาปฏิบัติได้รวมถึงความเต็มใจและความสามารถที่จะรับผิดชอบและจากประสบการณ์ของบุคคลหรือของกลุ่มที่บุคคลมีระดับวุฒิภาวะที่เกี่ยวข้องกับงานในระดับสูงไม่เพียงแต่จะมีความรู้ความสามารถประสบการณ์และแรงจูงใจที่อยากจะทำงานแล้วยังมีความเชื่อมั่นในตนเองและยอมรับตนเอง (Self-respect) ตัวแบบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Leadership Model) พัฒนาขึ้นโดย Paul Hersey และ Kenneth Blanchard ในปี 1977 ในระยะแรกเรียกว่า ทฤษฎีวงจรชีวิตของภาวะผู้นำ (Life-Cycle Theory Of Leadership) แบ่งพฤติกรรมออกเป็นสองมิติเช่นเดียวกับการวิจัยที่รัฐโอไฮโอ คือ พฤติกรรมมุ่งงาน (Task Behavior) ซึ่งผู้นำจะให้บุคคลหรือกลุ่มได้ทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบในงานว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อไร และที่ไหน ส่วนพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์ (Relationship Behavior) ซึ่งผู้นำจะใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทางหรือมากกว่า (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557 : 21) ความสำเร็จของการเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับการประพฤติปฏิบัติของผู้นำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ กล่าวคือ การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับความสอดคล้องความเหมาะสมระหว่างปัจจัยผู้นำกับปัจจัยด้านสถานการณ์ต่างๆ ให้ถูกต้องและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เหล่านั้นให้ได้ จึงจะเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ คือสามารถนำผู้อื่นได้ ดังนั้นตามแนวทางนี้ใครก็ตามที่ประเมินสถานการณ์ได้ถูกต้อง และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ บุคคลนั้นก็สามารถที่จะเป็นผู้นำได้ (สุนทร วงศ์ไวยวรรณ, 2535 : 246)

สรุปว่า ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำตามสถานการณ์ได้ให้ความสำคัญในสถานการณ์ที่เป็นวุฒิภาวะ (Maturity) ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำกับ

ประสิทธิผล ให้ถูกต้องและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เหล่านั้นให้ได้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ผลักดันให้งานบรรลุเป้าหมายเกิดประสิทธิผลใครก็ตามที่ประเมินสถานการณ์ได้ถูกต้องและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ บุคคลนั้นก็สมารถที่จะเป็นผู้นำได้

ทัศนภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

(Sandmann & Vandenberg, 1995) อาจารย์ประจำ Michigan State University East Lansing, Michigan ได้วิจัยเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อภาวะผู้นำศตวรรษที่ 21 (a framework for 21st century leadership) ได้ข้อสรุปที่สำคัญว่า การพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปฏิบัติการชุมชน (Community Action Leadership Development: CALD) การพัฒนาภาวะผู้นำแบบปฏิบัติการชุมชน มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1) ขั้วเคลื่อนด้วยปรัชญาองค์รวม (Holistic Philosophy) เกี่ยวกับชุมชน วิสัยทัศน์ การเรียนรู้ และการกระทำ เป็นการบูรณาการแนวคิด “การพัฒนาชุมชน” ที่มุ่งการเสริมสร้างสปิริตของกลุ่มสร้างความผูกพัน ความภักดี อัตลักษณ์ และความเต็มใจในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วม ซึ่งเข้ากับแนวคิด “การพัฒนาองค์กร” ที่มุ่งเสริมสร้างความสามารถของกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานตามเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแนวคิด “การพัฒนาภาวะผู้นำ” ที่มุ่งความเจริญเติบโตในความสามารถของรายบุคคลให้อื้อต่อการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาองค์กร 2) เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่ยึดการปฏิบัติเป็นฐาน 7 ประการ สำหรับค่านิยมที่ยึดการปฏิบัติเป็นฐาน 7 ประการนั้นประกอบด้วย (1) กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Visioning Together) การมองอนาคตร่วมกันของกลุ่มเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ เพราะวิสัยทัศน์เป็นเสมือนจิตวิญญาณที่แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของการทำงานที่มีความหมาย สร้างพลังกระตุ้นและจูงใจผู้ปฏิบัติ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงขอบข่ายงานที่ปฏิบัติ (2) นำร่วมกัน (Leading Together) ทุกคนต่างมีบทบาทและความรับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการและการปฏิบัติของกลุ่ม สร้างความไว้วางใจ (Trust) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญให้เกิดขึ้นด้วยการสื่อสารที่เปิดเผยและอย่างจริงจัง ทุกคนต่างมีบทบาทในการเป็นต้นแบบ การสร้างแรงบันดาลใจ การสอน การมอบหมายงาน และการบริการซึ่งกันและกัน (3) เรียนรู้ด้วยกัน (Learning Together) การพัฒนาภาวะผู้นำปฏิบัติการ

แบบชุมชนยึดความรู้เป็นฐาน ทุกคนต่างมีความรู้ของตนเอง และต่างช่วยกันสร้างความรู้ใหม่จากวงจรการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติ และการสะท้อนผล (4) สร้างชุมชน (Building Community) หัวใจสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปฏิบัติการชุมชนคือการใส่ใจต่อชุมชนด้วยหลักความสัมพันธ์กลุ่ม (Intragroup Relationships) ที่เข้มแข็งและอย่างไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผ่านกระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ การนำ การเรียนรู้ และการปฏิบัติร่วมกัน ความเป็นชุมชนสะท้อนให้เห็นได้จากความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งและความผูกพัน การยอมรับในความหลากหลาย การสร้างสิ่งใหม่ และการบริหารความขัดแย้ง (5) พัฒนาพลัง (Developing Energy) เป็นพลังร่วมกันของกลุ่ม ที่จะเกิดขึ้นได้จากการมุ่งพัฒนาองค์กรหรือการสร้างศักยภาพของกลุ่มจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ การเรียนรู้ การวางแผน การตัดสินใจ และการปฏิบัติ (6) ปฏิบัติการร่วมกัน (Acting Together) ด้วยความเป็นทีม (Teamwork) เพื่อมุ่งบรรลุผลในการกำหนดวิสัยทัศน์ มีการวิเคราะห์เชิงการเมืองและเชิงยุทธศาสตร์ การจัดการกับสินทรัพย์และทรัพยากรของชุมชน ผู้นำที่ได้รับมอบหมายต้องผูกพันกับกระบวนการให้สวัสดิการกับกลุ่ม หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจและการควบคุม (7) มีการสื่อสาร (Communicating) จะต้องมีการสื่อสารระหว่างกันที่เข้มแข็ง ผ่านการปฏิบัติการสนธิ์การสนทนา (Dialogue) โดยฟังเพื่อเข้าใจ สะท้อนผลความเห็น เปิดใจกว้าง และหาข้อตกลงร่วมจากนานาทัศนะ 3) การตรวจสอบบทบาทของผู้นำที่ได้รับมอบหมายสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำแบบการปฏิบัติชุมชน และ 4) การประยุกต์ใช้หลักการเชิงเทคนิคเพื่อบรรลุในค่านิยมและกระบวนการ

สรุปว่า สิ่งที่จะเป็น “จุดเน้นใหม่” สำหรับศตวรรษที่ 21 คือ การรู้จักหาวิธีในการจัดการกับความหลากหลายที่มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี ในยุคโลกาภิวัตน์ผู้นำจะต้องมีการตัดสินใจที่รวดเร็วมากขึ้น เข้าใจถึงการพัฒนาแนวทางใหม่ๆ เข้าใจและเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น และสามารถนำแนวความคิดที่หลากหลายของประชาชนมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ร่วมกันให้ดียิ่งขึ้น

ภาวะผู้นำในอนาคต

ผู้นำในทศวรรษหน้าของภาครัฐโดยเฉพาะส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนลักษณะของผู้นำให้มีภาวะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็ว เพื่อรองรับในการบริหารจัดการให้ทันทั่วทั้ง การเลือกผู้นำในทศวรรษหน้า

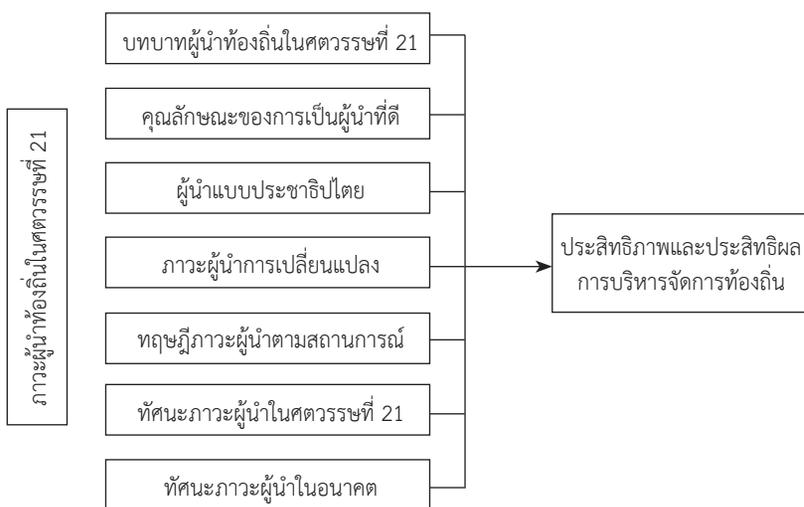
ควรจะต้องพิจารณาในสิ่งต่างๆ ประกอบกันหลายๆ อย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะจะเป็นลักษณะคุณสมบัติของผู้ว่า พฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ประสบการณ์ จริยธรรม หรือในด้านอื่นๆ มาผสมผสานประกอบกันด้วยเพื่อให้ผู้นำที่มีความพร้อมมากที่สุดอันจะนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและเกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป (<http://feuteam2.blogspot.com/2012/04/blog-post.html>) ดังนี้

1. ผู้นำจะต้องมีหลักทศพิธราชธรรมประจำใจ
2. ผู้นำจะต้องมีความรู้ มีปัญญาที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว
3. ผู้นำจะต้องทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
4. ผู้นำจะต้องขยันคิด ขยันทำ มีความทะเยอทะยาน และมีความกระตือรือร้นตลอดเวลา
5. ผู้นำจะต้องเสียสละให้ประโยชน์ส่วนรวมและไม่ยึดประโยชน์เอามาเป็นของตนและพวกพ้อง
6. ผู้นำจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความยุติธรรม มีเหตุมีผล ไม่หลงอำนาจกระทำด้วยความชอบธรรมไม่ทำตามอำเภอใจ
7. ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี
8. ผู้นำต้องมีความโปร่งใสและมีความเสมอภาคต่อทุกคน
9. ผู้นำต้องมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงานกับบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกัน
10. ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ในการวางแผนล่วงหน้าเสมอ และต้องรู้เขารู้เราด้วย
11. ผู้นำไม่ควรมีธุรกิจเป็นของตัวเอง หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวกับธุรกิจของพวกพ้อง
12. ผู้นำจะต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความยืดหยุ่นเห็นใจผู้อื่น
13. ผู้นำจะต้องมีความอดทนและกล้าหาญ รวมทั้งมีความรับผิดชอบ
14. ผู้นำจะต้องมีบุคลิกภาพสง่างาม และมีจิตใจโอบอ้อมอารี เมตตาธรรม
15. ผู้นำควรมีทักษะหลายๆ ด้าน และทำงานติดต่อสื่อสารกันเป็นทีม

สรุปว่า ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีจะต้องยึดหลักทศพิธราชธรรมประจำใจมีจิตใจโอบอ้อมอารี เมตตาธรรมพร้อม

ทั้งความรู้คู่คุณธรรม มีบุคลิกภาพสง่างาม วิสัยทัศน์กำหนดกลยุทธ์ในการวางแผนล่วงหน้าเสมอซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม มีเหตุมีผล ไม่หลงอำนาจทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ดังนั้น ภาวะผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 ที่จะสามารถนำพาหรือยกระดับขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการกำหนดภาวะผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 นี้ ผู้เขียนพัฒนาเป็นกรอบแนวคิด ภาวะผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 จากทั้ง 7 คุณลักษณะดังกล่าวสามารถสรุปเป็นผังโมทัศน์ตามความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (สัญญา เคนาภูมิ, 2557จ : 33-42) ดังนี้

บทสรุป

ท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตการที่รัฐหรือประเทศจะดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องคุ้มครองอธิปไตยและคนในสังคม ได้แก่ องค์กรทางปกครอง การบริหารท้องถิ่นก็เช่นกันต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงเพื่อนำพองค์กรทางปกครองส่วนท้องถิ่นประสบผลสำเร็จและบรรลุผล

ตามภารกิจ ผู้นำต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยรู้จักหาวิธีในการจัดการกับความหลากหลายที่มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี ในยุคโลกาภิวัตน์ผู้นำจะต้องมีการตัดสินใจที่รวดเร็วมากขึ้น เข้าใจถึงการพัฒนาแนวทางใหม่ๆ ยอมรับในนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีเข้าใจและเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น และสามารถนำแนวความคิดที่หลากหลายของประชาชนมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ร่วมกันให้ดียิ่งขึ้นคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีต้องประกอบไปด้วยการมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงาน มีการตัดสินใจที่ดี รักความยุติธรรม มีความรู้และสติปัญญาตลอดทั้งวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดี มีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้กล้ายอมรับผิด ควรยึดหลักทศพิธราชธรรมประจำใจ 10 อย่าง ซึ่งเป็นหลักธรรมของพระราชาหรือของผู้ปกครองบ้านเมือง ประกอบไปด้วย 1) ทาน 2) สีล 3) บริจาค 4) ความซื่อสัตย์ 5) ความอ่อนโยน 6) ความเพียร 7) ความไม่โกรธ 8) ความไม่เบียดเบียน 9) ความอดทน และ 10) ความเที่ยงธรรม นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วผู้นำต้องยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำรงตนอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีสติและความรอบคอบ พร้อมทั้งเป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น ในศตวรรษที่ 21 ผู้นำต้องมีการปรับตัวให้ทันการการเปลี่ยนแปลงของสังคม พร้อมทั้งประพฤติปฏิบัติตามตามกฎระเบียบ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้ปกครอง โดยยึดหลักธรรมของผู้ปกครองบ้านเมืองที่เรียกว่าทศพิธราชธรรม

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล หนิมพานิช. (2551). *ผู้นำ อำนาจ และการเมืองในองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ฉบับปรับปรุง. นนทบุรี: ฝ่ายตำรา สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Nimpanich, Chumphon. (2008). *Leadership, Powers And Politics In Organization*. (3rd ed.). Revised Edition. Nonthaburi: Party Cookbook Academic Office, Sukhothai Thammathirat Open University.
- เฉลิมพงศ์ มีสมนัย. (2548). *การบริหารราชการไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- Meesomnai, Chalermpong. (2005). *Thai Administration Administration*. Sukhothai Thammathirat Open University.
- ดวงตา ราชาอาษา. (2559). บทบาทของผู้นำในกระบวนทัศน์ใหม่. *วารสารวิชาการแพรววาทพินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 3(2).
- Rach-a-Sa, Duangta. (2016). The Role Of Leaders In The New Paradigm. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 3(2).
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2540). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- Wongsarasri, Phayom. (1997). *Human Resource Management*. (6th ed.). Bangkok: Rajabhat Institute Suan Dusit.
- พระพลากร สุ่มงคโล (อนุพันธ์). (2557). *ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักกฏอริยฐานธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์นี้พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Phra Phalakorn Sumangalo (Anupan). (2014). *Opinion Of Personnel On Adhitthanadhamma-Based Administration Of Local Administration, Jangham District, Roi-Et Province*. This Thesis Is Master Of Buddhist Studies. Public Administration Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- _____. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับศีลธรรม จริยธรรม ศาสนา และจารีตประเพณี. *วารสารวิชาการธรรม ทรรศน์*, 16(3).
- _____. (2016). The Relationship Between Law And Morality, Ethics, Religion And Customs. *Journal Dhammathas*, 16(3).
- พุทธทาสภิกขุ. (2554). *นกไม่เห็นฟ้า ปลาไม่เห็นน้ำ*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2554, จาก https://www.Thaitv3.com2 buddhist_life
- Buddhist monks Bhikkhu. (2011). *The birds do not see the blue fish do not see the water*. Retrieved November 22, 2011, from https://www.Thaitv3.com2bud-dhist_life
- รณิดา มนต์คลัง และคณะ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการแพรววาทพินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 3(2).

- Monkhlung, Ranida. (2016). Factors Influencing The Success Of Adopting The Elderly Health Service Policy Into Practice. Of The Local Administrative Organization. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 3(2).
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- Prasertsri, Rangsan. (2001). *Leadership*. Bangkok: Thanathach Printing.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). *ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Jongwisarn, Ruttikorn. (2013). *Research Theory And Development Approach*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและนวัตทัศน์ร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- Sararatthana, Viroj. (2014). *Leadership, Theories, And Contemporary Contemporary Views*. Bangkok: Thipayawisut.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2557จ). รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 8(3), 33-42.
- Kenaphoom, Sanya. (2014e). Research Framework For Management Research Concepts. *Journal Of Mahasarakham Rajabhat University (Humanities And Social Sciences)*, 8(3), 33-42.
- สุนทร วงศ์ไวยวรรณ. (2535). *ผู้นำในองค์กร*. หน่วยที่ 5 ในเอกสารการสอนชุดวิชา องค์กรและการจัดการงานบุคคล. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Wongwisayawan, Sunthorn. (1992). *Leadership In Organization*. Unit 5 In The Instructional Package. Organization And Personnel Management. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- โสภณ ภูเกล้าวัน. (2559). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/108887>
- Phukaoluan, Sophon. (2016). *Transformational Leadership*. Retrieved February 22, 2017, From <https://www.gotoknow.org/posts/108887>

- อรทัย ก๊กผล. (2552). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*.
กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.
- Kokpol, Orathai. (2009). *People's Participation Handbook For Local Administrators*. Bangkok: Charansanitwong Printing.
- William A. Robson. (1981). "Local Government" In Encyclopedia Of Social Science. Vol. New York : McMillan.
- Sandmann, L. R., & Vandenberg, L. (1995). A framework for 21st century leadership. *Journal of Extension*, 33(6). Retrieved from <http://www.joe.org/joe/1995december/a1.html>